

ANNE PROVOOST
DE PIRAMIDESTAD VAN JUDITH VREDE

Het boeiendst aan onze geschiedenis vind ik de gemiste bochten. Op welk punt van onze tijdslijn zijn we er niet in geslaagd de ommekeer te maken die nodig was om het aanzien van onze leefomgeving te verbeteren?

In 1690 werd Judith Vrede in het kasteel van de Zuid-Afrikaanse Kaap gevangengezet. Ze werd beticht van hoogverraad. Ze had een houten schaalmodel gebouwd voor een nieuw soort nederzetting. Haar voorstel werd niet serieus genomen. Men zag er een maquette in voor een bastion van vijandige troepen.

Nu, driehonderd jaar later, wordt in Japan haar ontwerp verder uitgewerkt. Over de Baai van Tokio zal een stad worden neergezet in de vorm van een piramide. De grondoppervlakte van de piramide bedraagt acht vierkante kilometer. 750.000 mensen zullen erin wonen. De stad moet in 2130 klaar zijn.

Dit is wat Judith Vrede in 1690 schreef:

‘De piramidestad bouw je over een rivier. De schuin toelopende top is in negen hoogtes verdeeld, iedere verdieping inwijkend, de grondvlakken geschrinkt, en met aan elke kant een reeks inkepingen voor de bezonning. In het hart van je piramidestad plan je de meest omvangrijke ruimte, de plek waar op zondag alle bewoners naartoe komen: je bedehuis. Daaronder de opslagplaatsen, onder de opslagplaatsen de haven, en onder de haven de rivier waarlangs goederen worden aangevoerd. In het water zet je schepraden die niet alleen de zware stenen van de mulder doen draaien, maar een heel systeem van hefbomen en tandwiel en in gang houden. Je verdeelt er je handelswaar mee en je brengt er je afval mee naar beneden. Het stelsel zwoegt dag en nacht. Je vestiging draait en tikt als de binnenkant van een klok.

Je pompt water tot in alle hoeken. Ventilatieschachten openen en sluiten zich.

De looiers en de slaggers huisvest je bovenaan, want hun lucht moet vervliegen, maar diep in je piramide plan je de werkruimten van de parfumeurs en de ovens van de bakkers, zodat ondanks de schouw die de rook van alle schoorstenen verzamelt de geur van hun baksels en brouwsels zo lang mogelijk blijft hangen. Door de luchttoevoerbuizen galmen als een hartslag de kerkklokken, dus elkeen weet altijd hoe laat het is, hoe de wind ook staat. Eveneens in dat diepe binnenste voorzie je de ruimten die geen ramen nodig hebben: de keukens, de slaapzalen, de gevangenis, het theater, het gerechtsgebouw, de gelagzaal, de hoerenkast en het dodenhuis. Daaromheen, op de bast van je bouwwerk, leg je kamers aan die met grote ramen op terrassen uitkijken: de eetzaal, de kantoren, de leslokalen, de gastenvertrekken, de ziekenboegen en de dierenverblijven. De terrassen zijn, dat had u al begrepen, de daken van de onderliggende verdiepingen. Je vindt er de groentetuinen, de boomgaarden, de wasplaatsen, de kerkhoven. Ze lopen af als een cascade, waardoor de stad van buitenaf op een groene heuvel lijkt, en niet onnodig de aandacht trekt. Zo ziet je citadel er voor de bezoeker uit: als een verheffing in het landschap, ter hoogte van het maai-veld de stadspoorten, en achter de stadspoorten de trappen. De trappen zijn het mooist. Ze zorgen ervoor dat je niet alleen de horizontale en verticale lijnen van je volume benut, maar ook de diagonale: ze maken je nederzetting compact, ze houden haar bij elkaar als een spier.'